

הכנסת השביעית
מושב שלישי

פ ר ד ו ט ו ק נ ל מ.ס. 177

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט, לחוק דיני
עונשין (עבירות חוץ) (תיקון מס. 4).

יום ה' י"ט בשבט תשל"ב - 3.2.72, בשעה 13.00.
(בניית החייל, בחל-אביב)

נ כ ח ו - חברי הוועדה:

י. גולדשמידט - היו"ר
י. ארידור
ר. ארזי
מ. בן-פורת
מ. ביבי
ש. פרידמן
ח. צדוק
י. קורן
ש. תמיר

מוזמנים:

מר שמגר - היועץ המשפטי לממשלה
גב' י. קרפ - משרד המשפטים

מזכירת הוועדה:

גב' ר. מלחי

ר ש פ ה :

שולמית פרג

בסדר-היום: חוק לתיקון דיני עונשין (עבירות חוץ) (תיקון מס. 4),
תשל"א-1971.

חוק לתיקון דיני עונשין (עבירות חוץ) - הצעת ח"כ ש. תמיר.

היו"ר י. גולדשמידט:

אני פותח את הישיבה.

זו הישיבה השניה שאנחנו מקיימים לחוק זה. בפעם שעברה עסקנו בסעיף 1, והדברים התקבלו פרט לענין העליה שהיועץ המשפטי רצה לבדוק את ההצעה יביא לנו הצעה או תשובה לענין זה.

עסקנו גם בסעיף 2.

מר שמגר:

סעיף 2 דן בסוג עבירות שנגרמות בחו"ל, הכוללות את העבירות האוניברסליות. לגבי עבירות אלה נותנת המדינה סמכות לדון בהן הואיל והמעשים נוגדים את האינטרסים של האנושות כולה. זה סעיף של קומפלציה. הוא בא לרכז את הוראות החוק לענין הסמכות האוניברסלית המפוזרות כיום בחוקים השונים.

אנחנו מציעים להוסיף 2א. אחרי

סעיף 2, ובו ייאמר: "בתי המשפט בישראל מוסמכים לשפוט את מי שעבר בחוץ לארץ אחת העבירות האלה:

(1) עבירה לפי חוק למניעתו וענישתו

של הפשע השמדת עם, חש"י-1950;

(2) עבירה לפי חוק לעשיית דין

בנאצים ועוזריהם, חש"י-1950;

(3) עבירה של שוד ים לפי סעיף 78

לפקודת החוק הפלילי, 1936. - התזה של המשפט הבריטי קיימת, ששוד ים אפשר לדון עליה גם אם המעשה נעשה מחוץ לשטח המדינה. אבל אם אנחנו בודקים את החוק הפלילי שלנו הקיים היום, הרי שנראה כי יש סעיף שבו נאמר כי "לצרכי החוק הזה ישתרע שיפוטם של בתי המשפט של ישראל על כל מקום בחוץ חומי ישראל, או בחוץ תחומי 6 מילין ימיים (עתה זה מחוקן ל-3 מילין ימיים). מרצועות החוף שלה הנמדדים מנקודת השפל של המים".

למעשה, איך הוראה מוסמכת לדון בשוד

ים. לא זכור לנו משפט על שוד ים. אולי זה קיים במזרח הרחוק. על כל פנים, סעיף זה לא נמחק מספר החוק שלנו, למרות שאין לו משמעות.

"(4) עבירה לפי חוק הסיס (עבירות

ושיפוט), חש"א-1971, בסייגים האמורים בו. - אנחנו אומרים "בסייגים", שכן קבענו באופן מדוייק באילו מקרים מותר לדון עבירה לפי חוק הסיס.

"(5) עבירה לפי פקודת הסיס המסוכנים,

1936, בסייגים האמורים בו. " אותו דבר. דנו בנושא זה בכנסת לפני פחות משנה בהזדמנות הדיון בפקודת סמים מסוכנים בוועדת השירותים, וכך יצרנו הגדרה מדוייקת בסעיף 8, על מעשה עבירה מחוץ למדינת ישראל. הסמכות שם היא לא כללית, וזה נעשה לפי אבחנה בין תושבים אזרחי ישראל ובין לא תושבים ישראלים. העישון בחוץ ע"י ישראלי שפיט כאן בישראל.

פ. ביבי:

בישיבה שעברה הצעתי להוסיף בסעיף 1(א) את ענין התקשורת --- (מר שמגר: זה התקבל).

לגבי סעיף 2 אני עוררתי עוד בישיבה

הקודמת את השאלה בקשר לפשע נגד האנושות. אמרתי כי זה לא נכלל בסוגיות אלה. בפשע השמדת עם צריך להביא את האלמנטים של השמדת עם. אבל יכול להיות פשע נגד אנושות שאיננו פשע השמדת עם. לדוגמה: הפקיסטנים לא התכוונו להשמיד את בנגלה-דש, אבל הם טבחו את התושבים שם.

אם יקום מישהו כזה, אשר הוא לאו דוקא

ישמיד עם, אלא יעשה מעשה כזה שאין לו ביטוי כאן. אני סבור שצריך להיות כאן ביטוי כזה.

מ. בן-פורת:

אני הייתי מצמצם את הדוגמה של
בנגלה-דש וטבח עם, והייתי מעמיד
את הנקודה שלי כך: לפני כמה שנים התענינתי לגבי הפוגרומים שהיו
בארצות ערב, או מה שעושים בארצות ערב ובדרום אמריקה לגבי יהודים -
חטיפות וכל מיני עינויים. אני מודע שהחוקים שלנו אינם מכסים את
זה. ביררתי את סעיף (2) "עבירה לפי חוק לעשיית דין בנאצים ועוזריהם",
וכן את הסעיף לגבי השמדת עם - לצערי, מצאתי שאין לזה שום אחיזה.
במידה והחוקים אינם מכסים, האם לדעתך
נוכל להוסיף סעיף מסויים שיכול לכסות מקרים כאלה מבלי לעגון את זה
בחוק מסויים?

מר שמגר:

השאלות נוגעות באבחנה בין סעיף היוצר
ומגדיר עבירה ובין סעיף הנותן סמכות
לבית המשפט לדון. ההנחה היא, שהחוק הפלילי מגדיר את המעשים שאסורים,
החוק אומר כי עבירה שהוגדרה בחוקים אלה ואלה, תהיה לבית המשפט סמכות
לדון בה, גם אם היא נעברה מחוץ לישראל.
פשע השמדת עם, אשר גבולותיו בחוקים
שלנו, בגבולות האמנה לגבי "ג'נוסייד" - יתכן שיש מקום לשקול להרחיב את
האמנה הזו של השמדת עם, משום שלא התחייבנו שזה יהיה דוקא בתחום הצר
של השמדת עם.

אני מקבל את האבחנה, שיש מעשי עבירה
שהם כה חמורים. אם הכוונה לרצח סתם, הרי שבזה אין סמכות לדון. בנפרד
אין לנו סמכות כזו, אלא אם המדובר הוא בישראלי, או אם זה לובש ממדים
של השמדת עם.

אני לא בדקתי את מה שקרה בבנגלה-דש.
אבל אם נצא מחוץ הנחה ששם היו מעשים בודדים שלא היה בהם משום פשע
נגד אנושות, אז אין לנו סמכות בעניין זה.

מעשים שמבוצעים במסגרת פוגרום, ולא
בתקופה הנאצית, אלא בתקופתנו אנו - כאשר עושים מעשה של אלימות נגד אדם
בשל השתייכותו לעם היהודי, הרי זה פשע נגד אנושות. נניח, שהוציאו להורג
יהודי בארץ זו או אחרת-- האמת היא כי אנחנו התלבטנו בזה. בשלב זה
חשבתי שזה יהיה נגד כל יהודי, ולא רק ישראלי. ביחד עם גורמים שונים,
וביחד עם משרד החוץ, הגענו למסקנה שבצורה זו נהיה יוצאי דופן.

אנו חיים בחברה רב-גונית, בכל שיטות
המשפט הקיים יש נציגים של המשפט שאנחנו מייצגים.

כאן אתה לא יכול להגיד שזה דוקא לגבי
יהודים בארצות מסוימות. (מ. ביבי: מה עם ארצות שנמצאות במצב מלחמה עם
ישראל?) לא כיסית יהודים במזרח אירופה. (מ. בן-פורת: זו הרחעה).

השאלה היא אם אנחנו מוכנים לנסות וליטול
לעצמנו סמכות משפטית לגבי ארצות שיש להן שיפוט זה. באופן תיאורטי
אפשר לכתוב כך, אבל האימפליקציות השונות אינן מקובלות. לפי השתייכות
אטנית, זה דבר שעלול לעורר בעיות. לדעת משרד החוץ, דוקא ארצות שאין
בהן רדיפה הדבר הזה יעורר שם תרעומת.

אני חושב שטוב לנו ללכת בנושא זה
שלב שלב. אנחנו נבדוק כיצד ילך הדבר הזה הלכה למעשה.

ש. פרידמן:

באשר לפוגרום, הבינותי את החשובה. אבל
לא ברור לי מה החוק הזה יכול לתת, ומה
נותן בפועל לגבי הדברים הספציפיים בהם מעניינים יהודים כאשר לכאורה נתבעים
לבוא למשפט - דוגמת סוריה. באיזו מידה הם מכוסים ע"י החוק הזה?

ר. ארזי:

אני תומך בדעתו של היועץ המשפטי.
אני חושב שאנחנו לא צריכים להרחיב את הסעיף הזה שיוכלו לפרשו שמדינת ישראל רוצה להיות מרכז הצדק בעולם, ושחשופים כל מי שעשה מעשה בחו"ל, אשר מבחינה ציבורית צריך לגנות אותו, או באקט פוליטי שצריך לגנות אותו. הדוגמה של ביאפרה - הכנסת גינתה את זה. קראה לדעת הקהל בעולם. עכשיו אנחנו ניקח בעצמנו את הזכות להביא למשפט אדם שעבר עבירה.

אני חושב שהדבר הזה, לא שהוא לא מציאותי, לא שהוא נכון מבחינת המשפט הבינלאומי, לא נכון מבחינת יצירת תדמית מדינת ישראל שהיא מעמידה עצמה מעל; חברי הכנסת ביבי ובן-פורת חשבו לגבי יהודים, הנה המקרה המזעזע שקרה לאחרונה בצרפת - רצח הילד היהודי בבית הספר. אולי זה לא כך, אבל נניח שהמקרה קרה כפי שפורסם - האם ישראל תאמר שהיא תעמיד למשפט את האדם שביצע את העבירה הזו? (היו"ר י. גולדשמידט: כאשר הוא יבקר בארץ).

שאנחנו נעמיד את עצמנו במקום המשפט הצרפתי? מבחינה מוסרית-ציבורית אנחנו נשחרר את המשפט הצרפתי מזה שהוא צריך לעשות את זה? אני חושב שהיהודים בעולם לא יקבלו זאת. הרי זה מה שהזכיר היועץ המשפטי. לזה מתכוונים שיש לנו אזרחות כפולה. לדוגמה: כושי סטר על לחיו של יהודי בהרלם - האם אנחנו נעשה את עצמנו לשופט?

מכל מקום, אני בדעה שזה עלול להשיג את ההיפך מהכוונות הטובות שהחברים האחרים רוצים להשיג. אני בהחלט תומך בדעת היועץ המשפטי.

מ. בן-פורת:

אני מייחס לנקודה זו חשיבות רבה מאד.
אני רוצה להבחין בין הקושי הפורמלי

לבין ההשלכות המעשיות.

לגבי הקושי הפורמלי, אנחנו נוכל להכניס סעיף בחוק דיני עונשין, שהוא חלק מהחוק הפלילי - סעיף שאיננו בתקון הזה (מר שמגר: אלה הם שני סעיפים נפרדים).

אם אין זה מכסה, מבחינה פורמלית הרי יש לזה פתרון. ח"כ ביבי תרם בזה שאמר שנספל בארצות שהכריזו מלחמה על ישראל על כל פנים, המדובר הוא בישראל שמגנה על אוכלוסייתה, והיא רגישה לגבי העם היהודי שנפגע בחו"ל. אני מדבר על פגיעה פיזית, לדוגמה: שוריה ולבנון. הנה, בלבנון חטפו את מזכיר הקהילה שם. אותו אדם שחטף ישפט כאן כאשר יבוא לארץ. (מר שמגר: זו לא תהיה בעיה, אם זה נעשה כפגיעה במדינת ישראל). חטפו את המזכיר של הקהילה כיהודי.

אני רוצה לפחות להרתיע את המשטרים הללו. אין כאן כפילות באזרחות. יהודים אלה נרדפים. נשארנו יהודים בעירק, בלבנון, בסוריה, בצפון אפריקה. אומרים עכשיו גם דרום אמריקה - זה בודאי לא, גם לא מרוקו. אבל שהמדובר יהיה בארצות שאפשר לאיים עליהן.

אני מבקש למצוא נוסח שאפשר להכליל

בו את המקרים הללו.

י. ארידור:

לגבי הנושא של הגנת יהודים מחוץ לישראל: אינני מקבל בנושא זה את הגישה של היועץ המשפטי, כי דבר זה נוגע לשורש יעודה של מדינת ישראל. יש דרכים שבאמצעותן צריכה מדינת ישראל להגן על יהודים. יש דרכים דיפלומטיות, ולפעמים גם באמצעים משפטיים. אנחנו מדברים באספקט של הגנה על יהודים.

י. ארידור:

אני מבין שמבחינה משפטית אי אפשר לכתוב את זה בצורה כוללת - שיהודי נפגע עקב היותו יהודי. אנחנו צריכים לחתוגנה בגבולות משפטיים. אם היועץ המשפטי מתנגד שייאמר "ארצות שנמצאות במצב מלחמה עם ישראל", אז אפשר למצוא פתרון אחר. יכול להיות שלא נוכל להחיל את זה על כל המדינות שאנחנו רוצים. אפשר לקבל תעודה ממשרד החוץ שבה ייאמר כי במדינה מסויימת יש רדיפות אחרי יהודים באשר הם יהודים. משרד החוץ יוכל לצמצם את זה לגבי תקופה מסויימת, מדינה מסויימת. אבל לא יהיה מצב שאם נתפוס אנשים שהתנכלו ליהודים - וזה יכול להיות בארצות ערב - אז אין סיבה מדינית שלא נעמיד אותם לדין. אין חולים שיקולים פוליטיים שמונעים להעמיד את האנשים לדין, וזה רק מפני שלא כתבנו בספר החוקים שלנו את הסעיף המתאים. הם צריכים לדעת שהם צפויים לעונש. יכול להיות שאם נכתוב כך, זה יכול למנוע.

אני מציע שהיועץ המשפטי ישקול את הדברים. לא רק לגבי ארצות ערב. יכול להיות גם מעבר לארצות ערב. יכול להיות שמשרד המשפטים יתן את האישור הזה, והוא צריך לשמש ראיה מכרעת בנושא זה. כלומר, זה יתן את הסמכות לבית המשפט.

מ. ביבי:
אני חושב שקיימות שתי קטגוריות של יהודים שמדינת ישראל לא יכולה להתעלם מהן, ואלו הן: יהודים שנמצאים בארצות שנמצאות במצב מלחמה עם ישראל, ויהודים שנמצאים בארצות שאין להן קשרים דיפלומטיים עם מדינת ישראל, והן עויינות את ישראל.

אני אומר, כי מדינה שיש לה קשרים עם ישראל. מדינת ישראל חייבת לראות במשפט שלה משפט; יש לה קשרים דיפלומטיים? - אז מדינת ישראל תתדיין אתה ותגן על היהודים שם; מדינה שיש לה קשרים דיפלומטיים, והיא מתעללת ביהודים - אז מדינת ישראל מוחה; והיה, אם אותה מדינה איננה שומעת למחאות - אז מדינת ישראל מנתקת את הקשרים אתה. אם כן, החוק שלנו צריך ליצור מכשיר לאותן מדינות שנמצאות במצב מלחמה עם ישראל, או מדינות שיחטן עויין. מכל מקום, שתי קטגוריות אלה צריכות להיות מכוסות בחוק שלנו. היועץ המשפטי טוען, ובצדק, שאפשר להוסיף את זה בחוק הקיים, או ליצור מכשיר חדש לגמרי. (מר שמגר: אני דברתי על סמכות). אני אומר כי שתי קטגוריות אלה צריכות לתפוס במסגרת החוק.

לדוגמה: מפקד בתי הסוהר בעירק מתעלל ביהודים שנמצאים בבתי הסוהר; או שנעלמו אחדים מהם, ואין יודעים עקבותיהם. ביום בהיר אחד קורה כך שאותו מפקד בתי הסוהר עובר בשדה התעופה לוד. האם מדינת ישראל יכולה להתעלם ממנו? האם זהו דבר של מה בכך? - אני חושב שלא. אם יש רוצח מועד כזה, אני סבור שאין להתעלם ממנו.

לכן אני מציע שניתן ביטוי לשני סוגים אלה - יהודים שנמצאים בארצות שנמצאות במצב מלחמה עם ישראל, ויהודים שנמצאים במדינות שאין להן קשרים דיפלומטיים עם ישראל ואשר הן גם עויינות אותה. היחס העויין מדגיש את הדבר הזה.

היו"ר י. גולדשמידט:
אני חושב בכל זאת שלא טוב כי ניסול על עצמנו אחריות שהיא, למעשה, יומרה שאין לה דוגמה בין עמים אחרים, ואכן זהו הטעון של היועץ המשפטי וגם של ח"כ ארזי. היו לנו גילויים מעניינים בקונגרס היהודי - באיזו מידה יהודים רוצים לקשור את חיהם עם מדינת ישראל, הם צדקו, ולא צריך להטיל עליהם סנקציה או חובה פורמלית. (ר. ארזי: אני הצעתי שזה יהיה בארצות שאין בהן הגנה משפטית). אני אומר שזה לא סביר גם לגבי יהודים, שאנחנו נכפה על עצמנו את הדבר הזה.

היו"ר י. גולדשמידט:

זאת ועוד: אנחנו נמצאים במצב של חיקונים בחוק האזרחות. עשינו חיקון ראשון של ח"כ הלוי והמשלה, והוא נחקל בחודש מאי 1970. נמצאת הצעה שניה של ח"כ הלוי, ושר המשפטים הסכים להעבירה לדיון טרומי, והוא הדגיש שנוכל להעניק אזרחות ליהודי שלא ביקש זאת וכו'. אנחנו ודאי נעמוד בפני זה. אני רק מזכיר את הדברים כדי לומר שלפי היזמה הברוכה הזו של ח"כ הלוי אנחנו מתקדים בענין זה, ובזהירות רבה.

אני חושב שטוב יהיה אם נצמצם את הדיון שלנו בשתי הקטגוריות שאותן הציע ח"כ ביבי. נראה לי שאחת המדינות שלא מקיימות יחסים דיפלומטיים ומגלים יחס עויין למדינת ישראל, תעורר בעיות קשות לגבי קביעת המצב. אנו זוכרים יחס עויין מחבטא בכיוון זה או אחר גם מצד מדינות שמקיימות קשרים אתנו. (פ. ביבי: משרד החוץ יקבע את המדינות). הוא יסרב לתת לנו רשימה כזו, כי היחסים לא תמיד חד-גוונים. הנה, צרפת היתה ידידה גדולה בעמוד התווך של הרכש ההגנתי. למרות שהשתנה המצב, הדברים לא ברורים וחד משמעיים כל כך.

יכול לבוא אלינו אדם לאחר 5 שנים^{5/10} שעבר את העבירה, אז צריך לעשות מחקר מה היה המצב לפני 5 שנים, כי אנחנו צריכים לשפוט את המצב שהיה אז, ולא באותו יום שהגיע אלינו.

אני חושב שזה יטיל עלינו מעמסה קשה, מפני שאנחנו יכולים לבנות מעין הנחה פסיכולוגית או מדינית, ונאמר כי כל יהודי החי במדינה מסוימת לפי הגדרתו, הוא נרדף.

על כן אני מצטרף להצעה לבדוק את הבעיה הזו מבחינה חוקית, שנבדוק יפה שכל מדינה חדע שעבירות הנעשות שם, יהיו ניתנות לשיפוט בפני בית משפט ישראלי כאשר יהיו בידינו.

אני חושב שבכיוון זה יש לנו חובה יהודית, ולא רק מדינית-ישראלית - זה נותן סעד, ואולי בסחוק, אם ייודע בעולם, שהדבר כך. גם ההבנה לצד התחיקתי הזה בעולם הרחב תימצא.

ש. תמיר:
בישיבה הקודמת נגעתי בראש הפרק בידיעה שנחזור לכך היום או בישיבה אחרת. נראה לי שאנחנו נוגעים במוקד מאד פבור, אבל בלתי נמנע.

היו שתי דרכים לטיפול בנושא של עבירות חוץ. אחת מצומצמת יותר, והיא נועדה במידה רבה - כהוראת שעה - להגן ולהרתיע מפגיעה ברכוש ישראלי ועוד, מתוך כך שחבלנים מסתובבים בקרבנו. לכן יש לזה ערך מעשי. משרד המשפטים נוקט דרך שניה, רחבה יותר, אשר עקרונית היא בהחלט נראית לי, ואני אפילו מברך עליה, מכיון שהיא כוללת את הכל, ונותנת אפשרויות הרבה יותר רחבות. היועץ המשפטי לממשלה נתן לנו חומר רב כדי להוכיח שזו לא פריצת דרך. אבל מי שהולך בדרך זו, לדעתי, הרי שאין מנוס מלחבוך את הנושא כולו, והוא כולל יהודים, שכן זהו ענין חמור מאד. לאמינתו של דבר, היהודים שם הנם קרבנות שלנו. יכול להיות שיהודי ברוסיה יאמר "אני לא רוצה לעלות לישראל". אבל בעל כרחו הופכים אותו לקרבן. הבאנו עליהם הרבה סבל ויסורים.

כאשר מדובר בארצות הסמוכות, הרי שהנוגשים שם מביאים את האפשרות שהם עלולים ליפול בידי מדינת ישראל. הם מביאים את האפשרות הזו של התנגשות צבאית, ואדם שביצע מה שביצע יפס. לדוגמה - ג'ול האלג'ירי שנתפס במדינת ישראל.

אני ער לכל הקשיים שצויינו כאן. אני מפנה את השומע לב היושב ראש, היועץ המשפטי והחברים, כי יש שורה של סיוגים שכבר לא יועמדו כאן. הסייג האחד הוא שזה לא יועמד כאן אלא אם - הסייג השני הוא, שרק היועץ המשפטי לממשלה יעמיד לדיון. כלומר, שתמיד יהיה שיקול מילכתי; הסייג השלישי הוא, שאם נעברה העבירה, לא יוגש כתב האישום, אלא אם מדובר בעבירה שהיא עבירה גם לפי אותה ארץ.

ש. חמיר:

הדוגמה של הסוהר שהביא ח"כ ביבי - הרי שלפי זה הוא יידון. אולם, בפועל לא מעמידים אותו לדין. בכל הארצות הערביות, כל מה שעושים באופן פורמלי, זה לא חוקי.

אפשר להוסיף עוד סייג: אם הנפגע יכול להביע את רצונו החופשי - לא יחוו לו בנתונים האלה.

אני מקבל את מה שנאמר פה ע"י היועץ המשפטי. זה קשה. למרות זה, אני מחייב שורה של סיוגים לגבי רצונו החופשי. לכן הייתי מציע שבסעיף ב' יהיה ניסוח מחאים, ושבו ייאמר גם "עקב היותו יהודי". יתכן שיצטרכו להוכיח אם הוא יהודי. לדעתי, זה דבר שחייב להיות פה.

ועוד נראה לי, כי אין לעשות אבחנה בין ארץ לארץ - א) בשל הסיבות שהיושב ראש הנכבד השמיע. לא פשוט העניין כדי לקבוע מי בעויינות. זה באיח קשה, וגם לא ברור. מה דינם של חבלנים שיוצאים לצ'ילי ופוגעים בקהילה שם? זה עשוי לקרות. הם יכולים לפגוע שם בישראל. אם יש שם חוק ומשפט שנוקט צעדים תקינים, הרי שאז לא יהיה הבדל בדברים שאמורים בסעיף 3(ד) - במקרה אחד כן ובמקרה אחר לא; אם כן, זה עניין משני. יוצא איפוא שאני יודע כי אנו נכנסים לתחום הרחב הזה. לכן אני שואל את עצמנו: הנה, לקחנו את הנושא שהתחיל בכך שפגעו בגופם של ישראלים ורצחו אותם בחו"ל. אמרנו: נגן עליהם. ועוד אמרנו שנוסיף את עניין רכושם, קשרי תחבורה שלנו ועוד. כמה שיותר. אולם, ברגע שאנחנו מדברים על יהודים, אז אפילו על גופם איננו מגינים. התוצאה היא, שאנחנו מוצאים עצמנו מאד מאד רגישים, ומוכנים להרחיק לכת גם בענייני ממון ורכוש. וכשזה בא ליהודים אנחנו אומרים, או עלולים לומר, שזו בעיה קשה.

לנו יש היסטוריה עגומה מאד מימי השואה. והיא לימדה אותנו משהו. עכשיו זה יהודי רוסיה. נכון הוא שהמדובר הוא לא רק בארצות ערב, אלא גם בדרום אמריקה, באנגליה וצרפת. יש מצבים כאלה שהם ישלימים, משום שמדינת ישראל עושה כך וכך. עובדה היא שהשמאל החדש מתחיל לפעול נגד סטודנטים יהודים.

אין ספק שצריכה להיות הודיות. ישנם הרבה מאד סייגים מבחינת הערד המדינה. אבל בניסוח טוב אפשר לפתור את הבעיות.

ג. סדר:

זה נושא עדין מאד. מבחינת פטריוטיזם יהודי, אני קולט את זה מאד, שכן אני ישתייך לסקטור הציוני. עלינו לדעת יחד עם זה, כי זה שטח מאד מסוכן. הנה, אנחנו מדברים על כך שיגיע רגע שאיזה יהודי, או איזה חוג שהוא בצרפת, יתקומם. אחרי ההצלחה שהייתה סביב הקונגרס הציוני, ראינו כבר מה שהיה. הם אמרו: לא מספיק שאתם רוצים להשפיע על האווירה, ועל עלייתם של יהודים - אתם רוצים לקחת תחת חסותכם אותנו?

כל הרחבה של הגנה זו, היא לא לטובתנו. עויינות יש בעולם כולו. אנחנו יושבים כאן בציון, ופורשים כנפינו על כל היהודים. האם זה אידיאל? זה לא נכון. אבל הרצון שלנו הוא לכלול את כולם, ככל האפשר. אבל, אני בודעה שאנחנו לא נקלע למטרה. זה הרבה יותר מחקיקה. על ידי כך נפתח פתח פנימי.

אני מקבל את הצעתו של ח"כ ביבי, וגם את הפרשנות של היושב ראש שהוא מאמץ לעצמו את ההצעה שזה יחול רק על מדינות שניצאות אתנו במצב מלחמה. זה דבר נכון. מדינה שנמצאת במלחמה אתנו, יש להרחיב בשטח זה את היריעה. אני מסכים לזה. אבל לא הייתי רוצה לקבל את ההצעה לגבי מדינות עויינות, שכן אז אנחנו מזמינים לנו ויכוח. אז יטענו: "באיזו זכות לקחת מנדט לדבר בשמי"? היו ויכוחים כאלה לפני מספר שנים.

ד. קורן:

לגבי הקניית אזרחות: יש בזה גם בעיה יהודית וגם מדינית. את זה אני מבין. אבל בחוק פלילי - אני חושב שזה לגמרי לא עומד מול אדם נפגע. מדינת ישראל לא תרדוף מזה, ואנחנו נכניס את הקהילות בוויכוח פנימי, ויימצאו כאלה שיעשו את המלאכה.

הסייגים "למי שעבר עבירה" בעולם החפשי - כלפי העולם אנחנו לא רוצים להופיע שם כגורם יחיד שמחפש צדק.

מכל מקום, אני חושב שלא יהיה נכון אם נרחיב את המסגרת הזו. קשה להגדיר את הגבולות בענין זה, וגם זה לא ישרת את הענין. (ש. תמיר: חטפנו את אייכמן) זה נובע לשואה, זה פיקוח נפש, ואילו כאן זה נובע לחקיקה יום יומית. זה אחד הדברים הרגישים ביותר.

אני בעד החוק הזה. קראתי את הצעת ח"כ שיואל תמיר, וגם את ההרחבה של הצעת משרד המשפטים. לדעתי, לעבור את הגבול - לא יהיה לטובת הענין. תפסת מרובה, לא תפסת.

ה. ארזי:

ישנם שלושה סוגים - שנים של ח"כ ביבי ואחד של ח"כ תמיר. ח"כ תמיר נטל את הדוגמה של מחבל או איש שמאל לא-ערבי, שונא ישראל, - אשר פגש בבחור יהודי סטודנט, בקמפוס, והוא חשב שאם הוא יהודי אז הוא פרו ישראלי. לכן הוא הרביץ לו ושבד לו את ראשו. ח"כ תמיר אומר כי לגבי מקרה זה יש לחוק הישראלי רשות אינטרבנציה. על ידי זה אנחנו אומרים, בניח, לשלטונות ארצות הברית כי יש מקום לענין זה שאנחנו נתערב. אולם, זהו גורם שעלול להגביר את האוייב, את האנטישמיות. הם יאמרו כי מדינת ישראל מגנה עליהם, והם עלולים לגרש את היהודים. הבעיה היא, שאנחנו רוצים עליה, שיעלו מרצונם ולא שיגרשו אותם. למעשה, במציאות יכול להיות שבעשר שנים יתגלו שנים-שלושה אנשים שעשו מעשה כזה, ובאו לארץ. האם בגלל שנים-שלושה מקרים אלה שיכולים להתגלות במשך 5-6 שנים כדאי לצאת עם זה, ואשר בינתיים אנחנו נותנים "נשק" עצום בידי אנטישמיות?

יכול להיות שבאותה ארץ שנעברה העבירה לא הועמד האיש לדין; יכול להיות גם שהיתה חקירה ונמצא שהאיש הרביץ על רקע רומנטי; או שרצה לחסל את היהודי על רקע כלכלי. בית המשפט האמריקני קבע שבמקרה כזה האיש חף מפשע; או שבכלל לא הגיע המקרה למשפט. החליטו כך שלא יגיע הדבר למשפט. אכן כל מקרה כשלעצמו יכול להיות טראגי. אולם, לגבי מקרים כלל-אנושיים, על גורמי אנטישמיות ויחס שתלטני וכו' - אתה צותן "נשק" לאנטישמיות.

ועתה, לגבי שני המקרים שאותם הגדיר ח"כ ביבי - מדינות שאין להם קשרים עם ישראל, והן עויינות את ישראל - כיצד תגדיר את זה? (מ. ביבי: משרד החוץ יגדיר) נניח שאחה שר חוץ, תן לי תשובתך בענין זה לגבי יוגוסלביה (מ. ביבי: לא אוכל לתת תשובה, שכן יוגוסלביה אינה רודפת יהודים) ברית המועצות עויינת - אם יקרה שם מקרה, אז תאמר כי הואיל ואין לנו קשרים דיפלומטיים אחרים, אז היא נמצאת ברשימה ששר החוץ קבע כי זו מדינה עויינת; או פולין - לדעתי זו מדינה עויינת, אבל צ'כוסלובקיה, בולגריה לא; להודו אין קשרים עם ישראל (מ. ביבי: כן יש)

רק לפני שבוע ימים הודיעה גב' גנדי שהיא לא תקשור קשרים עם ישראל. אם כן, אותו יהודי בהודו שקבל מכות משום שהוא פרו-ישראל, יהיה הפקר. אני חושב שזהו דבר אבסורדי.

המקרה השלישי הוא המקרה החמור ביותר, ולא קל להורידו מפרד היום - הכוונה למדינות ערב שנמצאות במצב מלחמה איתנו. אם נאמר שכל יהודי שנמצא בארצות ערב הוא נרדף, ומי שרודף אותו נשפוט אותו כאשר יפול בידינו, הרי שבכך אנחנו אומרים לאותן מדינות: "דעו לכן כי מדינת ישראל פבורה שכל היהודים שיושבים אצלם בסוריה, בלבנון ואם בירדן ועוד, הנם פוכנים של ישראל, כי ישראל נותנת להם הגנה". אם כן, הרי שזה יביא לידי כך שצריך להושיב את כולם במחנה הסגר עד שיום המלחמה.

איך כל ספק שהוויכוח מבחינה פוליטית, תופש.
אבל אם נאמר את זה בחוק, הרי שכך תהיה להם אפשרות להוציא חוק שבו
י"אמר, שכל היהודים החיים בארצותיהם, יצאו משום שיש להם זכות הגנה.
לדעתי, על ידי כך אנחנו נוציא מידינו "נשק" עצום בינלאומי-פוליטי,
שאנחנו תובעים ממדינות עולם, מאו"מ, מוועדת או"ם לזכויות אדם - להגן
על היהודים שם.

לגבי ישראל, זה דבר אחר, שכך אתה מגן
על האזרח שלך. למעשה, כולנו היינו רוצים שכל היהודים יגיעו לארץ.
אבל ישנם יהודים שאינם רוצים לעלות. יש גם יהודים אנטי-ישראלים,
למרות שהם נרדפים. יכול לקרות כך שבקמפוס, בארצות הברית, יהודי יקבל
מכות קשות בגלל מחשבותיו בו שהוא יהודי ופרו-ישראלי, כאשר הוא אנטי-
ישראלי. מבחינה מעשית זה דבר תיאורטי ביותר.

מכל מקום, אני חושב שאנחנו נוטלים מידינו
את מה שאנחנו דורשים ממוסדות בינלאומיים לעשות אינטרבנציה. אחרת
אנחנו נותנים "נשק" בידי אלה שעדיין מחזיקים בכינוי "זקני ציון".
אני חושב כי יהודים רבים לא יסלימו עם
זה, משום שהם יראו בזה אינטרבנציה בחיים הפנימיים שלהם.

ד. קורן:
אתה אומר שאיך יהודים הפקר. למעשה,
היהודים נמצאים שם כבני ערובה. לגבי
עויינות - אני רואה שיש בזה סכנה.

ה. צדוק:
העקרון האכטריטוריאלי - זה נעשה בגבולות.
לא רק אצלנו עניין זה הורחב לסמכות
המבוססת על בסיס פרסונלי. כלומר, מדינה נותנת סמכות להגן על
אזרחיה מפגיעות פליליות באשר הן נעשו. כל עוד אנחנו בגבולות אלה,
גם אם אנחנו נוטלים לעצמנו סמכות פרסונלית רחבה למדי כפי
שמוצע כאן - אנחנו לא פוגעים באיזה שהוא דבר יסודי שמקובל לגבי
תחומי סמכות פלילית ברחבי העולם החרבוזי. אולם, ברגע שאנחנו אומרים
"אנחנו נשפוט לא רק על מעשים שנעשו בתחום מדינת ישראל, ולא רק על מעשים
שפגעו באזרח ישראלי ובתושב ישראלי, מישהו שיש לו זיקה פרסונלית לישראל"-
אלא אנחנו הולכים מעבר לזה, ופורשים את הסמכות שלנו באותה מידה עקב
היותם יהודים - אני חושב שאנחנו נותנים טענה חזקה מאד לאנטישמיות,
בוויכוח ובטיעון ובנאמנות למדינת ישראל. מדינת ישראל עדיפה לארצותיהם.
יוכלו להצביע על זה.

איש כזה יובא לדין בישראל, ואנחנו
נוכיח שהוא עשה מעשה כזה נגד יהודי, באשר הוא יהודי, שהוא היפוטטי ורחוק
ונדיר - הרי שהשכר הזה יצא בהפסד מידי של מהן נימוקים שיהודים לא נאמנים
לארצותיהם, וזיקתם למדינת ישראל בלבד. אני לא רואה את האבחנה בין
כלל העולם ובין הארצות שיש לנו אתן מצב של מלחמה. להלכה אני יכול
לתאר לי מצב של מלחמה של מדינות אתנו. אולם, מדינה כמו לבנון, שבה
יש יהודים, הם חיים שם חיים נורמליים. זו מדינה שיש בינינו ובינה
מצב מלחמה, ולא מצב של עויינות. מצב של מלחמה זה מצב משפטי, ועויינות
קשה להגדיר.

היכן אני רואה את הפתרון לשאלה זו? - אנחנו
מדינה יהודית. כאשר חוקקנו את החוק לעשיית דין בנאצים ועוזריהם, אנחנו
לא הסתפקנו בזה והעמקנו את העבירות ממגילת נירנברג. זהו חוק שנגמר,
כי הוא מחייב למעשים שנעשו בין השנים 1933 ל-1945.

באשר לעתיד, ישנו החוק למניעתו וענישתו של
הפשע השמדת עם, שהוא איננו מזכיר יהודים באופן ספציפי, אם כי אנחנו
מועמדים להיות נפגעים על ידי המעשה הזה.

אילו היו מעלים הצעה שאומרת כי בדומה לאמור "פשע נגד העם היהודי בתקופה שבין 1933-1945" - צריך להיות בספר החוקים של מדינת ישראל פשע כזה גם בעתיד; ואנחנו, כמדינה יהודית, אחרי שאנחנו הגדרנו את זה פשע ספציפי מראש של פגיעה באשר הם יהודים - אילו היינו בספר החוקים שלנו מוסיפים עבירה כזו, סובסטנטיבית - והיינו אומרים מי שעבר עבירה, תשפוט אותו מדינת ישראל לפי עקרון הסמכות האוניברסלית. בזה הייתי מוצא ביטוי הולם למעמדנו כמדינת יהודים. אכן זה יותר מצומצם, אבל גם יותר רחב.

היינו אומרים כך: אם מחר יקום באיזו ארץ מישהו שיעשה אותם מעשים, אפילו בארץ שאיננה אנטישמית - מסוג המעשים שהם בני עונשין לפי החוק לעטייה דין בנאצים, ואשר נעשו בתקופה שבין 1933 ל-1945 - אם נגדיר עבירה כזו וניטול סמכות עליה, הרי העלינו לשקול את הדבר. אני נותן ביטוי לגבי העתיד כפי שנתן המהוקק שלנו לגבי העבר.

החוק הזה איננו מגדיר עבירה סובסטנטיבית. אמרתי את זה רק בתור חומר למחשבה. אני מוכן לשקול, או לשנות דעה. על כל פנים, בחוק זה, שכולו חוק של סמכות, לא הייתי חורג מהמסגרת שמוצעת לנו.

מר שמגר:
הואיל וכבר החייהסת בדברים אלה בתחילה, אז ההצעות שהועלו כאן לגבי סעיף 2 רבתי זהות למה שנאמר בסעיף 2ב. רבתי, כאשר הפגיעה היא בתושבי או באזרחי ישראל, או שהפגיעה היא בגלל היותם יהודים. סעיף 2א רבתי מונה אותם חוקים שכבר קיימים ומכילים סמכות שיפוט.

ח"כ בן-פורת שאל, האם ע"י הוספת סעיף מהותי שבו ייכתב על מעשים שאינם מוגדרים בחוק הזה? - זו בעיה שלא כאן צריך לפתור אותה. צריך לעבור עוד פעם על חוק למניעת וענישת פשע השמדת עם. במידה ואנחנו נגיע למסקנה שאפשר להכניס סעיף כזה, ננסח אותו. אבל צריך לבדוק את זה. הוזכרו כאן האירועים שקרו בביאפורה, בנגלה-דש - נבדוק את הדברים.

לגבי השאלה הספציפית - בגלל היותו יהודי: לא היתה הרגעה כאשר הועלה הנושא הזה, כי דנו בו לפני ההצעה הזו. כל הכבוד לח"כ צדוק, אני חושב שהצעתו היא חשובה מאד. אני מוכן לבדוק אותה באופן יסודי.

ההגיון היה אומר שכאשר מדינת ישראל מהוקקת חוק פלילי מטריאלי, צריך לתת ביטוי לאנטישמיות המתמשכת ולאז דוקא לאירועים שארעו בתקופה 1933-1945. לא עשינו את זה כי סברנו במשך כל השנים שחוק למניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם, מכסה.

כדאי לבדוק את הדבר הזה ולראות באיזו מידה החוק הזה מכסה. אם אין ביטוי, אז צריך לנסח סעיף כזה.

אנחנו עוסקים בסוגיה האכסטריטוריאלית. כלומר, כאשר אדם תושב-אזרח ישראל - יש בזה מהלך דו-סטרי - הוא מקבל הגנתה של המדינה והוא גם נאמן למדינה, בין שזה אזרחות ובין שזה נאמנות. יש הלכה בזה עם הגיון פנימי. אדם, הוא אזרח מרצונו החפשי. ואם אדם לא יכול להיות אזרח, חובתה של המדינה לפתור בעיה זו. במקרים נדירים יכול לקרות שהוא נמצא כחוק, והוא אינו משיג את האזרחות, כאשר מדובר על יהודי כאשר הוא יהודי. הוא לא עוסק במטריה פוליטית או הצהרתית. אני לא מדבר על שליחת אגרת של משרד החוץ, אלא אתה עושה פעולה משפטית לגבי אדם. בחוצאות הוא נושא. במידה מועטת אנחנו נעשה בזה. עלול להיות מקרה שיעבור באירון דרך לוד, ואז תופשים אותו. אבל זה מקרה בודד. מבחינת האדם שנושא בחוצאות יום יום, אם בסוריה, או בעירק או בכל מקום אחר - הוא נושא בזה.

מר שמגר:

יותר מזה: אני חושב שלא נאה לנו כי לגבי מעשים שהם חשובים לנו, שאנחנו נסיים בנסיגה מהירה שהחבטא בכך שיגיעו מברקים בניו-יורק ויאמרו לנו שהם מתנגדים. זה לא נאה לנו, ולא הייתי רוצה בזה. נכון שזה כולל רכוש ועוד, אבל זה אחת מצורות מעשי האימה נגדנו. זה פוגע בקיום המדינה, במעמדה.

זה עלול לקרות גם בארצות ערביות, שיכפו על יהודים לצאת בהצהרות שהם מתנגדים.

חברי הוועדה אינם גורסים שאין הגיון

בטענה הנגדית. בהחלט יש הגיון שאנחנו נתפסנו בשלב מסויים. הייתי אומר, שהשאלה היא היום שאלה של איזון, שיקול, מעלות לצד זה או אחר, מבחינת המשקל הכולל, לדעתי, נועיל מעט ליהודים, אבל מבחינה מעשית אתה יוצר סיכון לגביהם. אני חושב שהסיכון הרב הוא לגבי היהודים שנמצאים בארצות שנמצאות במצב מלחמה עם ישראל. הייתי אומר זהו סיכון אשר בפורומים בינלאומיים אנחנו יוצרים לגיטימציה. "יהודי הוא enemy".

חוק זה של שיפוט אכסטריטוריאלי יכול להגיע

לפורומים בינלאומיים, לבתי משפט לאומיים בארצות השונות, וזה לא יכול לשרת את הדבר הזה. בהרחבה אכסטריטוריאליית טוב שנעשה את הצעד הזה, ואני מקבל את ההצעה הזו. - האם אנחנו מכסים את רדיפת היהודים הנוכחית, בתקופתנו אנו, בחקיקה שלנו? אם נגיע למסקנה שצריך להוסיף סעיף בחוק הפלילי, אז נוסיף.

אם נכתוב שיש למדינת ישראל הסמכות לשפוט

אזרח שלה, לדעתי זה עלול להזיק. אם מכים יהודי, באשר הוא יהודי, או אם רודפים יהודי - זו עבירה. אחר כך אתה אומר שיש לך סמכות - תוך אזכור החוק, אבל אין לזה אותה המשמעות מבחינת תחומי החוק האכסטריטוריאלי.

אני מבקש להעמיד להצבעה את ההצעה שלי
על שני חלקיה.

מ. ביבי:

את ההצבעה

אני מבקש לדחות/כדי שתהיה לנו שהות להתייעץ
בענין זה.

ח. צדוק:

הייתי מבקש שנשמע את השופט חיים כהן
בענין יהדות ערב וכך בענין זכויות אדם.
נשמע את דעתו לגבי כל הנושא הזה.

מ. בן-פורת:

אנחנו עוד נשוחח על זה, ואנו נשקול את
הדברים. אנחנו נחזור לחמשת האזכורים

היו"ר י. גולדשמידט:

המצויינים בסעיף 2א.

לגבי סעיף 2א(3) - "עבירה של שוד ים לפי
סעיף 78 לפקודת החוק הפלילי, 1936" - זה
גם כותרת השוליים של סעיף 78, "שוד ים". סעיף 78 אומר: "כל העושה
מעשה שוד ים או כל העושה מעשה הקשור או מתייחס לשוד ים יאשם בפשע
ויהיה צפוי למאסר עולם." לפי נוסח זה מתקבל פירוש שזה רק לחלק.
אני מציע לתקן את זה.

י. ארידור:

כאן מדובר לא על מעשה של שוד ים, אלא על
עבירה, כאשר כותרת השוליים היא "שוד ים".

מר שמגר:

י. ארידור: לא נאמר "נאשם בשוד ים" אלא "יאשם בפשע". כלומר, זה כולל שני מעשים. (ח. צדוק: אני מציע לכתוב בסעיף קטן (3) - "עבירה לפי סעיף 78 לפקודת החוק הפלילי, 1936 (שוד ים)". אפשר בלי הסוגריים.

היו"ר י. גולדשמידט: למה צריך להזכיר את זה? (ח. צדוק: כדי להקל על הקורא). (מר שמגר: כאשר זה עבירות נגד אנושות, צריך להזכיר מה זה).

י. ארידור: דעתי שיש כאן אפשרות להחגונן. יכולים לקבל חוסר שמכות.

ח. צדוק: אני מציע את הצעתי.

מר שמגר: לדעתי, זה לא נחוץ. אבל אם זה ירגיע את החברים, בבקשה.

ש. תמיר: בהצעה שלך יש משום חידוש שאיננו מקובל בחוקים שלנו. כאשר אנחנו שמים בסוגריים, אז זה חלק משם של חוק. לדוגמה, סעיף קטן (4) "עבירה לפי חוק הטיס (עבירות ושיפוט), חשל"א-1971, בסייגים האמורים בו."

ח. צדוק: הרבה פעמים אמרנו בחוקים שלנו "עבירה לפי סעיף כך וכך", ואחר כך בסוגריים נהנו את הערות השוליים. זה לא חידוש טכני. (היו"ר י. גולדשמידט: הייתי אומר בסוגריים ובמרכאות "שוד ים").

מ. ביבי: אני מציע שנצביע את ההצעה כמוצעת בחוק.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 2א(3) כמוצע בחוברת הכחולה - 3

בעד הצעת ח"כ צדוק לסעיף 2א(3) - 5

הצעת ח"כ צדוק לכתוב את סעיף 2א(3) כדלקמן:
"עבירה לפי סעיף 78 לפקודת החוק הפלילי, 1936 (שוד ים)" - נ ת ק ב ל ה

סעיף 2א. כמוצע בחוברת הכחולה - נתקבל

היו"ר י. גולדשמידט: על הדברים שהתעוררו כאן נחליט בישיבה הבאה.

תודה רבה.